

С.В. Манжуловський, Національний банк України

ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

У сучасних умовах результати процентної політики все більшою мірою залежать не від абсолютного рівня регульованих ставок, а від співвідношення останнього з рівнем ринкових ставок. Оскільки пристосування облікових ставок Центрального банку до стану ринку не є автоматичним, то і збільшення гнучкості даного механізму повинне розглядатися як найважливіша умова підвищення ефективності процентної політики.

Відхід від прямого встановлення банківських ставок здійснюється поступово і вельми нерівномірно. Можливі варіанти даного підходу пов'язані як з послідовною лібералізацією в процесі появи нових інструментів грошового ринку і ринкових сегментів, що не підлягають суворому контролю, так і з прямою відміною регулювання процентних ставок (ФРН в 1967 р., США і Англія в 1971 р.). Хоча диференціація ступеня відходу від прямого встановлення ставок дуже значна, за винятком ФРН, США, Англії та Швейцарії, в більшості сучасних держав зберігається істотний адміністративний контроль над банківськими ставками, що зачіпає їх різні типи. Так, під суворішим контролем перебувають ставки за депозитами (роздрібні ставки), під менш серйозним контролем-ставки оптового грошового ринку. Практично у всіх державах не контролюються ставки за міжбанківськими кредитами. Однак у більшості випадків непряме регулювання процентних ставок припускає заміну прямого встановлення ставок методами, що безпосередньо впливають на обсяг і динаміку банківських резервів.

Для України надто важливим є сьогоднішній досвід центральних банків розвинутих країн щодо регулювання процентних ставок в умовах глобальної фінансової нестабільності. Дії банків спрямовані на стримання або навіть подолання кризи ліквідності, що охопила міжнародні фінансові ринки. Зокрема, за останніми повідомленнями інформаційних агентств, Федеральна резервна система (ФРС) США, Банк Англії, Європейський центральний банк (ЄЦБ), а також ЦБ Канади, Швейцарії та Швеції 08.10.2008 оголосили про скоординоване зниження облікових ставок.

Як зазначається у заяві ФРС, дане безпрецедентне спільне рішення дозволить зменшити напругу на фінансових ринках.

Всі банки вирішили знизити ставку на 0,5 процентного пункту. ФРС США – до 1,5 %, ЄЦБ – до 3,75 %, Банк Англії – до 4,5 %, Банк Швеції – до 4,25 %, Банк Канади – до 2,5 %, ЦБ Швейцарії – до 2,5 %. Крім того, ФРС США паралельно знизила дисконтну ставку також на 0,5 процентного пункту, встановивши її на рівні 1,75 %.

Банк Японії не став приєднуватися до цієї справді міжнародної акції, проте висловив їй підтримку.

Центробанки вирішили таким чином боротися з високими міжбанківськими ставками. Звичайно, цей захід повинен стабілізувати банківські системи, однак ефект від нього буде помітним через квартал, хоча деяке заспокоєння на ринки він повинен принести вже зараз. Якщо ж говорити про ступінь можливого ефекту, то, очевидно, він буде не надто значним.

ЦБ Китаю також знизив облікову ставку на 0,27 %. Ставка, розмір якої вже скорочувався у жовтні, була знижена з 7,2 до 6,93 %. Як відзначили представники ЦБ Китаю, даний крок зроблений у руслі світової фінансової кризи для стимулювання економічного зростання. Крім того, планується збільшити розмір коштів банків КНР для кредитування за рахунок скорочення розмірів обов'язкових резервів.

Монетарна влада країни також скоротила коефіцієнт банківських резервів на 50 базових пунктів, тобто до 17 %. Економічне зростання Китаю сповільнюється вже четвертий квартал підряд, і складає 10,1 % за 3-місячний період, по червень. Ціни на нерухомість в 70 найбільших містах Китаю з липня по серпень знизилася на 0,1 %. Влада Китаю вже скористалася своїми можливостями, стримуючи темп зростання юаня до долара. Також були скорочені річні квоти, що обмежують розміри банківського кредитування, і збільшені обсяги повернення експортних податків на одяг і текстиль.